

Наталія ЛІСНЯК

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри бізнес-лінгвістики
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана (Київ)
nataliia.lisniak@kneu.edu.ua

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З ДИСЦИПЛІНИ «БІЗНЕС-ЛІНГВІСТИКА»

Сьогодні ми активно обговорюємо штучний інтелект (ШІ), працюємо з ним, залучаючи до різних сфер. Як зазначають дослідники, «штучний інтелект – це супер широке поняття. По суті, це будь-яка система, яка імітує людську здатність до судження, навчання, самокорекції» [3, с. 9]. Зараз людина може ставити різноманітні запитання й отримувати на них відповіді. Звичайно, вона повинна мати належний гаджет, який би підтримував одну з програм ШІ. Але треба розуміти, що ШІ – це не іграшка. Це інструмент, яким можливо покращити чи полегшити певну працю. Звичайно, за допомогою ШІ вільно й успішно розвиватись, враховуючи підказки, пропозиції тощо. Тут основне не сліпо слідувати, а вмикати критичне мислення й створювати якісний продукт зі залученням ШІ. Як відомо, попереду всіх в адаптації ШІ йдуть міжнародні технологічні компанії Meta, Google, Amazon, Microsoft. Вони створюють власні ШІ-системи, як-от Meta.ai чи Gemini та запроваджують їх у свої продукти. Наприклад, Google вже кілька років використовує спеціалізовані рішення на базі штучного інтелекту для покращення роботи «Перекладача» та «Навігації» [4]. ШІ активно використовує банківська та фінансова сфера, передусім для оптимізації внутрішніх процесів, таких як КУС та оцінка ризиків, а також у процесах комунікації з клієнтами. Зокрема – чат-боти, онлайн-допомога. Логістична індустрія та сільське господарство застосовують ШІ для оптимізації використання ресурсів і планування маршрутів а також керування складами. Треба додати, що можливостями ШІ-розробок уже послуговуються медіа та творчі сфери.

На сучасному етапі викладачеві вишу допомагає платформа Moodle та Google Форми. На Moodle можна створювати різноманітні завдання, які викладач розробляє й перевіряє. Тести на цій платформі та Google Форми дозволяють створювати завдання, які б перевіряла програма. Звісно, це дещо полегшує роботу викладача. Є й інші платформи. Тут уже, очевидно, командний підхід. Великий

і різноплановий обсяг інформації, швидкий технічний розвиток, поступи суспільства – усе це виклики для змін у всіх галузях науки. Навчання – у пріоритеті.

Розробка практичних занять з дисципліни «Бізнес-лінгвістика» зі застосуванням штучного інтелекту передбачає інтеграцію технологій, які персоналізують процес навчання, підвищують залученість студентів і допоможуть досягнути мову бізнесу в реальних ситуаціях. Це своєрідне наближення до дійсності. Маємо надію, що такі «тренування» стануть студентам у пригоді, і вони не лише усвідомлять комунікативні ситуації, а й зануряться в процес бізнесового спілкування.

Як відомо, кожен навчальний предмет передбачає мету й завдання. Укладач програми певного курсу ставить цілі, яких має досягти студент, успішно завершивши його. Цілі дисципліни «Бізнес-лінгвістика» розглянемо нижче та запропонуємо кроки для досягнення їх. По-перше, розвиток комунікативних навичок. А саме, створення усних й писемних текстів різного формату, урахування аудиторію, час і місце. Майбутній фахівець зобов'язаний уміти вести перемовини, презентації, ділове листування тощо. Усі ці дії повинні відповідати не лише чинному правопису а й бути прийнятними в бізнес-спілкуванні. По-друге, вивчення та вживання професійної термінології в різних сферах. Зрозуміло, що словниковий запас фахівця поповнюватиметься з кожним новим предметом, але тут він має зрозуміти цінність вивчення нових понять та усвідомлене використання в бізнес-дискурсі. По-третє, вироблення практичних навичок мовної адаптації в будь-якому середовищі, а саме, про слухання аудиторії, розуміння її вподобань, запитів тощо. Такі виклики змушують викладача мислити творчо й всеохопно та створювати цікаві лінгвістичні завдання.

Усі ролі, які виконував викладач до, під час та після практичного заняття може взяти на себе ШІ. Викладач же лише генеруватиме ідеї та вестиме загальне керівництво над укладанням, проведенням та перевіркою різних типів завдань. Це все не лише спростить комунікацію «викладач – студент» і «студент – викладач», а й урізноманітнить навчання, створить умови, у яких студент зможе активніше пропрацьовувати свої знання.

Для залучення ШІ в процес навчання викладачеві потрібно згенерувати нові інструменти, які б допомогли у вивченні «Бізнес-лінгвістики». Доречними будуть чат-боти, які зроблені не лише для інтерактивного спілкування а й для тренування. Тут варто залучити й аналізатора тексту, який би оцінював якість письмового мовлення (стилістичні особливості, культурні та етикетні норми, грамотність

тощо). Такої ж оцінки потребує й усна мова – аналіз промов, доповідей, презентацій (грамотність мовлення, важелі впливу на аудиторію, адекватність подання матеріалу та відповіді, тональність, ритм виголошеного тексту тощо). Комунікативні чи ситуативні ігри, які створювались «вручну» та апробовувались на практичних заняттях, матимуть інший формат. ШІ зможе змодельовати ситуацію, уклавши симуляцію переговорів, ділових зустрічей, презентацій, кризових ситуацій і т.п. Усе залежатиме від поставлених йому задач з урахуванням специфіки й історії події, ситуації тощо. Затребуваними є платформи, які б персоналізували навчання студента. Зокрема ШІ дозволить адаптувати навчальні вправи, зважаючи на запити студента (темп, рівень знань). Тобто «враховували» викладацький індивідуальний підхід до кожного. Цікавим буде, безперечно, написання текстів з допомогою ШІ. Зрозуміло, що завдяки великим обсягам даних, штучний інтелект аналізує актуальні терміни, жаргони, тенденції в бізнес-лінгвістиці та допомагає бути в курсі нинішніх мовних змін. Сучасні спеціалісти використовують ШІ для створення різноманітних реклам чи дописів, оголошень тощо. Подібні тексти за допомогою ШІ спробували створювати й студенти на парах з бізнес-лінгвістики. Про використання ШІ для написання есею ми вже говорили раніше [2]. Описаний експеримент продовжено. Наші дослідження показали, що ChatGPT збагатив свої знання про життя студентів КНЕУ, тепер він створює більш реалістичні тести. Такий приклад показує, що ШІ має щоразу більше інформації про людину, предмет, подію тощо. Розуміємо, що його «знання» збільшуватимуться. І тут основне, правильно їх застосовувати. Мова йде про доброчесність. Маємо надію, що суспільство здатне розпізнати добро й зло, й обрати перше.

Зауважимо, що при всіх позитивних моментах ШІ досить часто помиляється. Підтримуємо тут науковців, які детально вказують на його помилки. Але світовий розвиток змушує нас крокувати швидко й детально вивчати пропоновані інструменти.

Отож ШІ для вищої школи – пізнавальний та освітній ресурс, що допомагає формувати й розвивати знання, уміння й навички. Використання ШІ у предметі «Бізнес-лінгвістика» цікаве й перспективне, але разом з тим потребує глибокого вивчення всіх переваг та недоліків.

Література:

1. Задорожна О., Сулим В. Штучний інтелект як один із засобів вивчення іноземної мови. Міжнародний науковий журнал «Грааль науки». № 34 (грудень, 2023). С. 333–335.

2. Лісняк Н. Штучний інтелект і створення тексту на парах з мови. Цифрова екосистема сучасного університету: адаптація й розвиток за умов турбулентності освітнього середовища. – Київ : КНЕУ, 2024. С. 221–224.
3. Соколова Н., Мошук М. Виклики штучного інтелекту. Електротехнічні та інформаційні системи, № 104, 2023. С. 9–17. <https://doi.org/10.32782/EIS/2023-104-2>
4. Шоломко Д. Повна свобода дій закінчується анархією. Як знайти баланс між заборонами та можливостями ШІ? Forbes, 2024.